

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Handläggare, telefon

Maria Elfström

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum

2010-04-16

Vår beteckning

Dnr 10/2044

Samhällsbyggnadsnämnden

Förslag till bildande av naturreservatet Frölunda inom del av fastigheten Frölunda 6:5 i Upplands-Bro kommun**Förslag till beslut**

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår Kommunstyrelsen att föreslå Kommunfullmäktige besluta att

1. Förklara del av fastigheten Frölunda 6:5 som naturreservat med stöd av 7 kap 4 § Miljöbalken (1998:808). Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogade beslutskarta. Reservatets namn skall vara naturreservatet Frölunda.
2. Meddela föreskrifter för reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ Miljöbalken om områdesskydd. Föreskrifterna C (enligt 30§ MB) träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen utkom från länets författningssamling.
3. Fastställa skötselplan för naturreservatet i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt Miljöbalken m.m.
4. Upplands-Bro kommun (org. nr 01-212000-0100) är förvaltare av naturreservatet i enlighet med 2§ förordningen om områdesskydd enligt Miljöbalken m.m.
5. Beslut om ändringar i skötselplanen för reservatet delegeras till Samhällsbyggnadsnämnden.

Sammanfattning

I årets budget har Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att slutföra arbetet med bildandet av naturreservatet Frölunda. Förslaget till reservatsbildning har varit ute på samråd under 2006 och 2010. Området har stora värden för friluftslivet och hyser också naturvärden knutna till Mälarens vatten, klippstränder och partier med gammal skog. Ett inrättande av reservat bidrar till nationella och regionala miljömål samt till folkhälsomålet fysisk aktivitet i gällande folkhälsoplan. Beslutet ligger väl i linje med kommunens riktlinjer för arbetet med en hållbar utveckling i Upplands-Bro. Kostnaden för planerade åtgärder och invigning beräknas till ca 80 000 kr som ryms inom årets budget.

Beslutsunderlag

- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse den 16 april 2010.
- Kommunstyrelsens beslut den 11 september 2003 § 136

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 11 september 2003 § 136 i "Yttrande över förslag till program för skydd av tätortsnära natur" till Länsstyrelsen i

Stockholms län att ge Samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att återkomma med ärende gällande bildande av naturreservat vid Frölunda friluftsområde. I årets budget har Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att slutföra arbetet med bildandet av naturreservatet.

I Översiktsplan 2000 finns målsättningen att kommunen ska utvecklas med gröna förtecken. Grönområden, både som närmiljö och som större naturområden skall säkerställas och tillgängligheten till grönområden skall ökas. I Grönplanen, beslutad av Kommunfullmäktige den 18 december 2008, är Frölunda utpekad som föreslaget naturreservat.

I samrådsförslaget för RUFS 2010 ingår Frölunda friluftsområde i Görvalnkilen. Frölunda friluftsområde har ett flertal upplevelsevärden enligt rapporten "Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar, rapport 10:2004, Landstingets region- och trafikplanekontor i Stockholm.

Sakägare, d v s ägare och arrendatorer har förelagts, enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd, att yttra sig över förslag till naturreservat med föreskrifter och skötselplan. Förslaget har även tillsänts myndigheter, föreningar, sakägare och markägare som kan anses vara berörda av förslaget.

Förslaget till reservatsbildning har varit ute på samråd vid två tillfällen. Under år 2006 mellan den 3 – 28 mars och under 2010 mellan den 24 februari till 10 mars. Skälet till detta var att arbetet med bildandet senarelades. I samrådsredogörelsen 2010 (bilaga 5) finns yttrandena och förvaltningens kommentarer med förändringsförslag som har skrivits in i föreskrifter och skötselplan.

I samband med arbetet med den nya skogsbruksplanen har området inventerats. Flera skogsområden inom Frölunda har fått en ny klassning. Anledningen till den nya klassningen är att inventeraren har funnit avdelningar med höga naturvärden där naturvårdsmål får styra utvecklingen av skogen.

Kommunen fick 2006 - 2008 statligt naturvårdsbidrag (LONA-bidrag) för naturvårdsprojektet "Ökad tillgänglighet till och information om naturområden i Upplands-Bro". I detta projekt ingick upprustning av Frölundas befintliga vindskydd samt siktröjning för att öppna upp mot vattnet. Med tanke på att rörelsehindrade skulle få bättre tillgänglighet till naturen, byggdes även ett nytt anpassat grillhus samt en sittgrupp införskaffades. Parkeringsplatsen för rörelsehindrade grusades och en ny skylt sattes upp. Dessa åtgärder finns presenterade i broschyren "Välkommen till Upplands-Broleden". En ny informationstavla om Mälaren sattes också upp vid stranden. Vid den stora parkeringsplatsen har en ny stor informationstavla tillkommit. Det finns också hänvisningspilar med uppgift om avstånd till Bro och Kungsängen. För vandrare ökade tillgängligheten till Frölunda friluftsområde i samband med att Upplands-Broleden rustades. Området kan nu nås av vandrare både från Bro och från Kungsängen eftersom leden går via båda tätorterna.

Allmänt om naturreservat

Möjligheten att skydda områden i syfte att bevara naturen har funnits sedan nationalparker infördes i svensk lagstiftning redan 1909. Formen naturreservat infördes 1964 och sedan 1987 kan kommunerna bilda egna reservat, till en början efter delegation från länsstyrelsen. I och med miljöbalken började gälla, 1999, har kommunerna egen beslutanderätt.

Utöver naturreservat finns även andra skyddsformer i miljöbalken; kulturresevat, nationalpark, naturminne, djur- eller växtskyddsområde och biotopskyddsområde.

Det ska föreligga ett starkt allmänt intresse för att bilda ett naturreservat och syftet kan vara något av följande:

- bevara biologisk mångfald,
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
- tillgodose behov av områden för friluftslivet,
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer,
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

En intresseprövning skall alltid göras för att se till att inskränkningar i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

Beskrivning av bevarandevärden och skälen för beslutet

Utmed Mälaren, söder om Kungsängen, ligger grönområdet Frölunda längst ut på den sydvästra spetsen av Lennartsnäshalvön. Området har stora värden för friluftslivet. Här finns strövvänliga stigar och möjligheter till naturstudier, svampplockning, bad och fiske. Inom området har under de senaste åren olika åtgärder kommit till stånd genom upprustningen av Upplands-Broleden som invigdes den 20 september 2008. Området hyser också naturvärden som i första hand är knutna till Mälarens vatten, bergsluttningar, klippstränder och partier med gammal granskog samt gamla tallar.

Barrskogen inom området karaktäriseras av gran och tall med ett visst lövinslag av björk och klibbal. Andra lövträd som förekommer i området är ek, ask, lind, alm, sälg och rönn. Det finns även två områden med alsumpskog som är en viktig biotop för hackspettar. Den äldsta granskogen, ca 70-80 år, inom området finns längst uppe i nordvästra delen av reservatet. Gamla tallar, ca 100 – 135 år, finns närmast stranden i den östra delen av området. En liten grupp lärkträd finns i anslutning till det äldre granbeståndet. Buskskiktet består till övervägande del av nypon, en och hagtorn. De mossor som dominerar är väggmossa och våningsmossa. Kärlväxter som påträffas här är t.ex. lundelm, ängsfryle, harsyra, smultron, skogsviol, liten blåklocka, lungört, gökärt, blodrot, blåbär och lingon.

Några av häckfåglarna i området är bofink, lövsångare, tofsmes, svartmes, entita, dubbeltrast, taltrast, morkulla, mindre hackspett och större hackspett. Regelbundet ses inom Mälaren salskrake, storskrake, vigg, knipa, havsörn, skräntärna, gråhäger, spillkråka m.fl.

Vattenområdena utmed stranden har en god vattenkvalitet med gott siktdjup. Abborre och gädda uppehåller sig utmed stranden, gärna i anslutning till vassruggarna.

Det relativt korta avståndet till Bro och Kungsängen i kombination med områdets naturvärden, gör att förutsättningarna för friluftsliv mycket goda. Genom att komplettera Upplands-Broleden med ytterligare en strövstig på 2,5 km, kan besökaren se mer av området och på så sätt få ett högre upplevelsevärde samt att den fysiska aktiviteten främjas.

För att bevara Frölundas värde för friluftslivet och naturvården för nu levande och framtida generationer bör ett områdesskydd inrättas. Människans behov av naturupplevelser, avkoppling och rekreation har stor betydelse för individen. Att avsätta naturområden och på så sätt erbjuda medborgarna värdefull natur, är ett sätt att verka för hållbar utveckling och för att kommunen ska vara fortsatt attraktiv att bo i, flytta till och besöka.

Frölunda berörs inte av detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen.

Området utgörs av riksintresse för kulturmiljövården och delar av området ingår i riksintresset för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § andra stycket i miljöbalken.

Beslutet ligger dessutom väl i linje med kommunens riktlinjer för arbetet med en hållbar utveckling i Upplands-Bro. Av dessa framgår bland annat att växt- och djurliv i kommunens sjöar och vattendrag skall ges möjlighet att fortleva under naturliga betingelser i livskraftiga bestånd, att Upplands-Bro kommuns karaktäristiska naturtyper skall bevaras och att växt- och djursamhällen skall bevaras så att deras genetiska variation ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser i naturliga bestånd.

Inrättande av naturreservatet bidrar till att de nationella miljökvalitetsmålen levande sjöar och vattendrag samt levande skogar uppnås. Beslutet bidrar också till att flera regionala miljömål för levande skogar uppnås till exempel förstärkt biologisk mångfald, skydd för kulturmiljövården samt naturupplevelser och friluftsliv.

I gällande folkhälsoplan är ett prioriterat målområde ökad fysisk aktivitet, vilket reservatsbildningen även bidrar till.

Kostnaden för planerade åtgärder och invigning beräknas till ca 80 000 kronor. I åtgärderna ingår naturreservatsskyltarna med skyltställ, vedförråd, strövstig, eldstad, bänkar, sopställ, vägs skyltar och ny dragning av ridväg. Kostnaderna ryms inom årets budget. För säkerställande av möjligheter har nytt LONA-bidrag sökts för halva kostnaden.

Samhällsbyggnadsnämnden föreslås få göra ändringar i skötselplanen.

Ett naturreservat i Frölunda är också en del av Grönplanens målsättning att bevara och utveckla natur- och kulturvården samt tillgodose människans behov av gröna miljöer.

Barnkonventionen

Naturreservatet Frölunda står i samklang med barnkonventionen.

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Ulla Larsson
Samhällsbyggnadschef

Lasse Pettersson
Teknisk chef

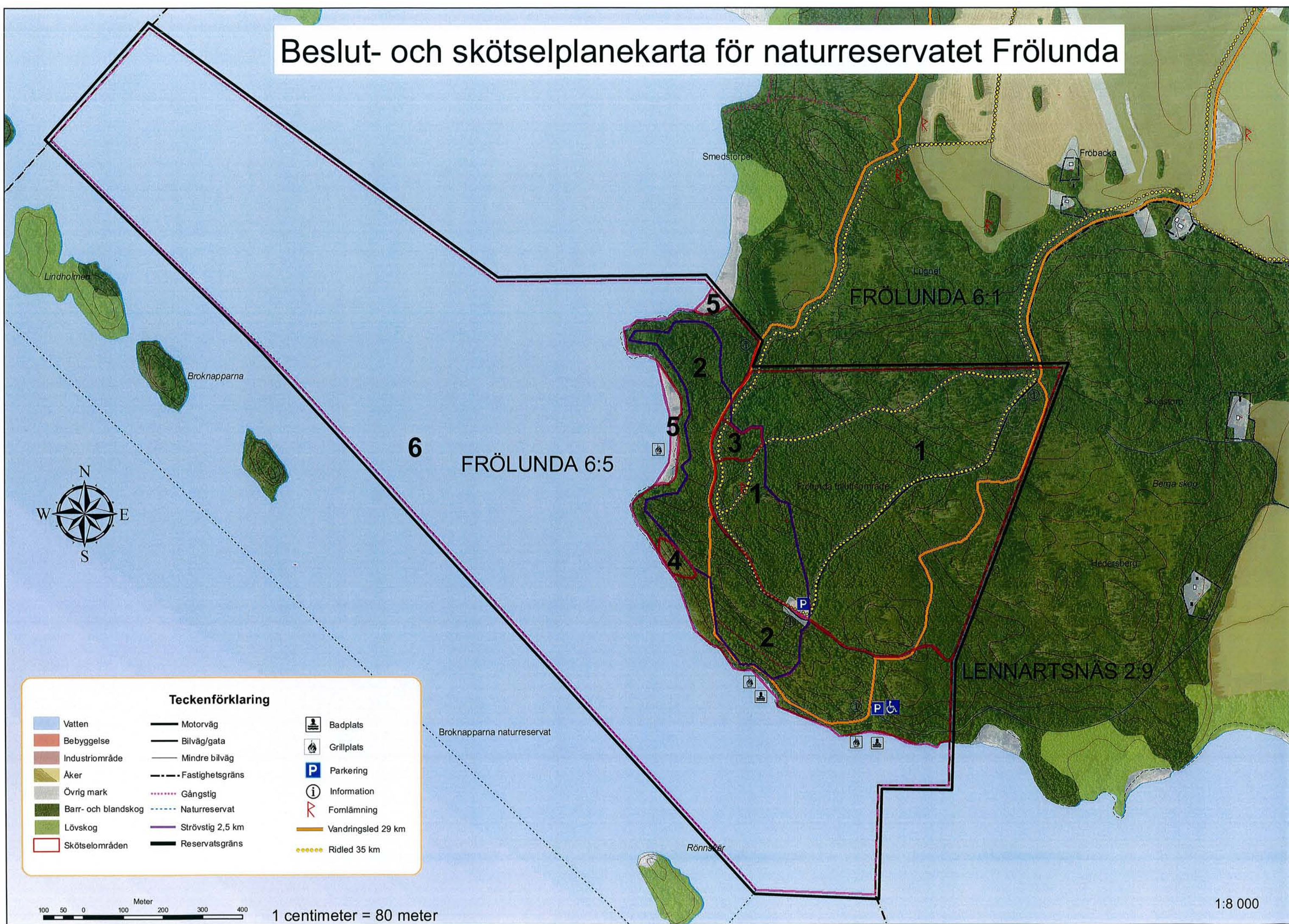
Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Föreskrifter
4. Skötselplan
5. Samrådsredogörelse 2010
6. Sändlista

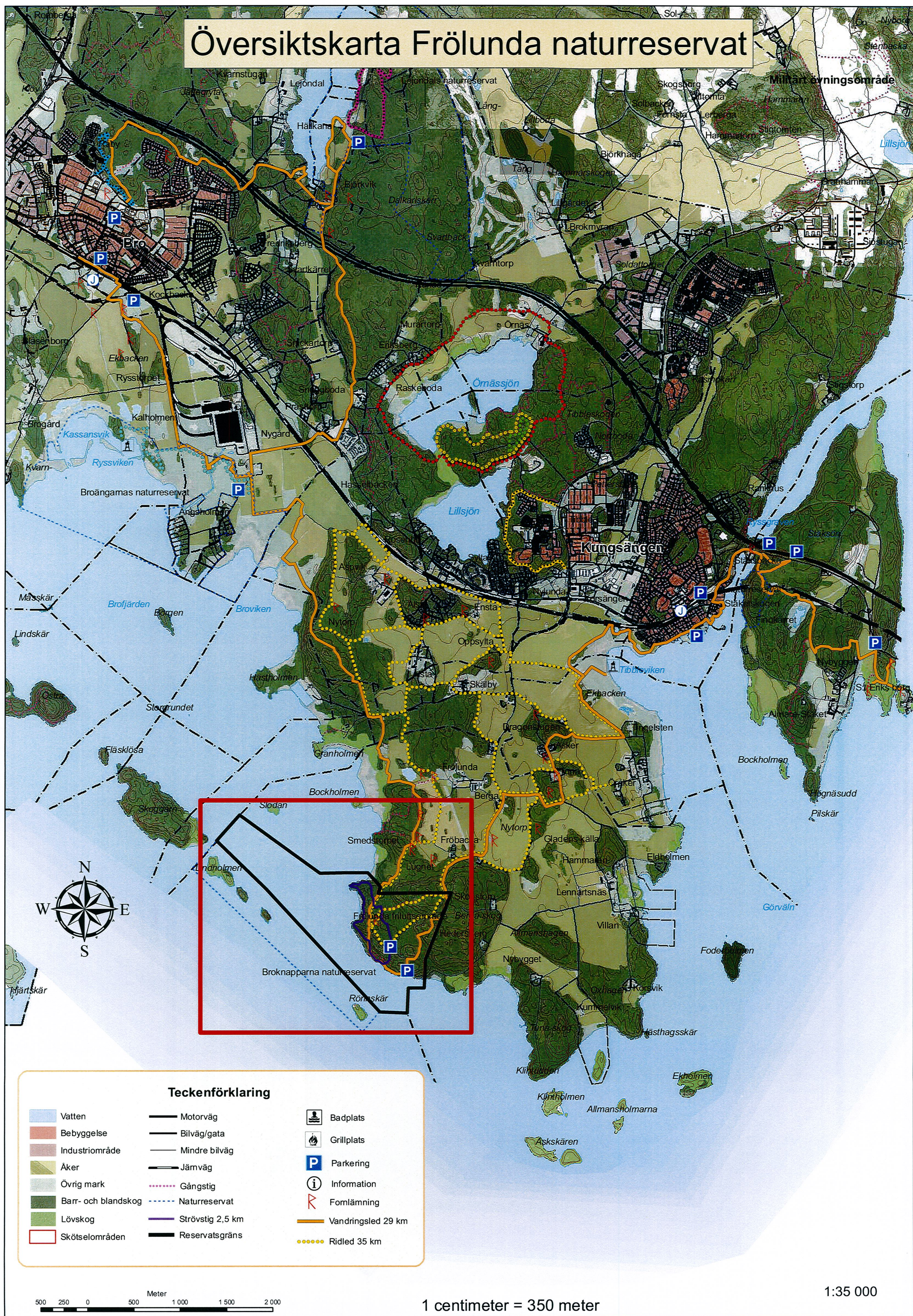
Kopia av beslut till:

Kommunstyrelsen

Beslut- och skötselplanekarta för naturreservatet Frölunda

Översiktskarta Frölunda naturreservat

Föreskrifter för

Naturreservatet

Frölunda

Upplands-Bro kommun
Stockholms län

§ § §

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. uppföra byggnad, mast eller annan anläggning,
2. anlägga campingplats, uppställningsplats för husvagnar, båtar, bilar eller att anlägga lägerplats,
3. anlägga väg,
4. lägga igen diken,
5. anlägga luft- eller markledning,
6. anordna upplag,
7. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord eller torv,
8. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, muddra eller dämna,
9. bedriva fiskodling.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse för ägaren och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet skall tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.
2. Anläggande av anordningar för allmänhetens friluftsliv, sanitära anordningar, stigar, inklusive utplacering av informationstavlor.
3. Skötsel av naturreservatet enligt bifogad skötselplan.
4. Genomförande av dokumentation och uppföljande undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. övernatta i husvagn eller husbil,
2. elda annat än på anvisad plats,
3. rida annat än på anvisad ridstig
4. medvetet störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd,
5. åstadkomma störande ljud, t.ex. med radio, annan musikutrustning, modellflygplan eller dylikt,
6. förstöra eller skada berg, jord, eller sten genom att borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller liknande,
7. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller liggande, träd och buskar, eller att skada vegetationen i övrigt, t.ex. genom att gräva upp växter,
8. medföra okopplad hund mellan den 1 mars och den 20 augusti,

9. utan kommunens tillstånd uppsätta tavla, plakat, affisch eller skylt,
10. utan kommunens tillstånd anordna lägerverksamhet, tävlingar, träningar eller dylikt för fler än 100 deltagare.

Upplysningar

I reservatet gäller också övriga bestämmelser till skydd för naturmiljön. Bland dessa kan nämnas följande:

- Terrängkörningsförbudet i terrängkörningslagen (1975:1313)
- Förbud gällande körning med vattenskoter enligt vattenskoterförordningen SFS 1993:1053
- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen.
- Föreskrifterna för östra Mälarens vattenskyddsområde.

Skötselplan för Frölunda naturreservat

Frölundas bergsbranter med tillhörande grunda vattenområden.

Innehållsförteckning**Sid.nr**

Inledning.....	3
1 Beskrivningsdel.....	4
1.1 Syftet med områdesskyddet	4
1.2 Beskrivning av bevarandevärden	4
1.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning	5
1.4 Områdets bevarandevärden	5
1.4.1 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	5
1.4.2 Biologiska bevarandevärden	6
1.4.3 Geovetenskapliga bevarandevärden.....	6
1.4.4 Bevarandevärden för friluftsliv	6
1.5 Slitage och störningskänslighet.....	7
1.6 Jakt och fiske	7
1.7 Byggnader och anläggningar för friluftsliv	7
1.8 Källförteckning.....	7
1.9 Lantmäterikartor	8
2 Plandel.....	8
2.1 Skötselområden med bevarandemål och skötselåtgärder.....	8
2.2 Skötselområde 1: Naturvårdsinriktat skogsbruk	8
2.3 Skötselområde 2: Rekreativsinriktat skogsbruk.....	9
2.4 Skötselområde 3: Björkskog	10
2.5 Skötselområde 4: Bergbranter utmed Mälaren.....	10
2.6 Skötselområde 5: Bladvassområden.....	10
2.7 Skötselområde 6: Öppna vattenområden.....	11
2.8 Friluftsliv	11
2.9 Miljöanpassning av förvaltningen av naturreservatet	12
2.10 Jakt, fiske och viltvård	12
2.11 Uppföljning av skötselåtgärder	12
2.12 Uppföljning av bevarandemål	12
2.13 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	13
2.14 Naturvårdsförvaltning	14
2.15 Tillsyn.....	14
2.16 Begrepp och förkortningar	14
Bilaga 1 Besluts- och skötselplanekarta	

Inledning

Utmed Mälaren, söder om Kungsängen, ligger friluftsområdet Frölunda längst ut på den sydvästra spetsen av Lennartsnäshalvön. Området har stora värden för friluftslivet. Här finns strövvänliga stigar och möjligheter till naturstudier, svampplockning, bad och fiske. Inom området har under de senaste åren olika åtgärder kommit till stånd genom upprustningen av Upplands-Broleden som invigdes den 20 september 2008. Området hyser också naturvärden som i första hand är knutna till Mälarens vatten, bergsluttningar, klippstränder och partier med gammal granskog samt mycket gamla tallar.

För att bevara Frölundas värde för friluftslivet och naturvärden för nu levande och framtida generationer bör ett områdesskydd inrättas. Människans behov av naturupplevelser, avkoppling och rekreation har stor betydelse för individen. Att avsätta naturområden och på så sätt erbjuda medborgarna värdefull natur, är ett sätt att verka för hållbar utveckling och för att kommunen ska vara fortsatt attraktiv att bo i, flytta till och besöka.

Skötselplanens syfte är att utgöra ett praktiskt program för förvaltning, planering, genomförande av skötselåtgärder samt för dokumentation och uppföljning av bevarandemål.

Skötselplanen styr förvaltarens skötselåtgärder inom området. I ett beslut om områdesskydd ska en skötselplan för områdets långsiktiga vård ingå. Åtgärdsförslagen avser närmaste 10-årsperioden. Därefter kan åtgärder utvärderas eller omprövas, dock så att uppställda mål uppnås.

Skötselplan följer den struktur som Naturvårdsverket har anvisat i handboken Bildande och förvaltning av naturreservat (2003). Planen inleder med en beskrivningsdel som följs av en plandel. Beskrivningsdelen redogör för administrativa data och bevarandevärden inom området. Plandelen redovisar bevarandemål, skötselåtgärder, uppföljning och kostnader etc.

Planen har sänts ut på remiss under vintern/våren 2006. Något beslut om reservatsbildning togs inte. Planen har uppdaterats under vintern 2010. Uppdateringarna har främst handlat om de åtgärder som berört Frölunda friluftsområde som skett inom naturvårdsprojektet "Ökad tillgänglighet till och information om naturområden i Upplands-Bro" under åren 2006 - 2008. Efter uppdateringar från samrådet 2006 har ett nytt förslag till skötselplan sänts ut på remiss under vintern 2010.

1 Beskrivningsdel

1.1 Syftet med områdesskyddet

Syftet med naturreservatet Frölunda är att:

- Området skall vara tillgängligt för friluftsliv och därmed kunna bidra till naturupplevelser, rekreation, avkoppling och en bättre folkhälsa.
- Bevara berg-, klipp- och sandstränder vid Mälaren, barr- och lövskogar samt de växt- och djursamhällen som är typiska för dessa livsmiljöer.
- Bevara typiska växter och djur som förekommer i området.

1.2 Beskrivning av bevarandevärden

Administrativa data

Objektnamn	Naturreservatet Frölunda
Skyddsform	Naturreservat
Fastighet	Del av Frölunda 6:5
Län	Stockholms län
Kommun	Upplands-Bro
Församling	Kungsängens församling
Topografisk karta	10I NV
Ekonomisk karta	10I 8b
Naturgeografisk region	"Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken"
Övrigt	Riksintresse för kulturmiljövården och friluftslivet
Areal	206,5 ha, varav 132 ha vatten
Markslag och naturtyper (ha):	Naturvårdsinriktat 46 ha skogsbruk Rekreatationsinriktat 26 ha skogsbruk Björkskog 1 ha Bergsbranter 0,5 ha Bladvassområden 1 ha Öppet vatten 132 ha

	Totalt: 206,5 ha Varav hållmarker 10,0 ha
Prioriterade bevarandevärden:	
Markslag	Skogsmark, bergbrant, sandstrand.
Naturtyper	Barrskog, blandlövskog, alskog, hållmarker, vatten.
Strukturer	Grunda bottnar, grova träd, död ved.
Arter	Tofsmes, svartmes, spillkråka.
Friluftsliv	Upplands-Broleden, stigar, fritidsfiske, ridstigar, parkeringsplatser, vindskydd, grillhus, grillplats, sittbänkar, badplats, sopställ och under sommartid TC.

1.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Frölunda är beläget cirka 5 km söder om Kungsängen, längst ut på den sydvästra spetsen av Lennartsnäshalvön. Frölunda är beläget på fastigheten Frölunda 6:5. Området finns intill Mälaren och utgörs huvudsakligen av ett barrskogsområde med visst lövinslag, som sköts genom naturvårdsinriktade gallringar och röjningar. Häradsekonomiska kartan från slutet av 1859-talet visar att reservatsområdet tidigare har nyttjats för skogsbruk och skogsbete. Denna markanvändning var vid denna tidpunkt vanlig i trakten kring Upplands-Bro.

I den nordvästra delen av området har skogen dikats i syfte att förbättra skogsproduktionen.

Vattenområdena används för allemansrättsligt fritidsfiske samt yrkesfiske enligt arrende. Kommunen upplåter jaktarrende till Upplands-Bro Jaktvårdskrets. All jakt- och viltvårdsverksamhet skall ske med hänsyn till att området är ett friluftsområde.

1.4 Områdets bevarandevärden

1.4.1 Kulturhistoriska bevarandevärden

Området ingår i ett större område av riksintresse för kulturmiljövården (K32) och inom området finns enligt fornminnesregistret en bebyggelse lämning (Raä 188:1) i form av en husgrund med spisröse och syllstensrader.

Bebyggelse lämningen finns registrerad på en ägodelningskarta daterad år 1720, (LMV B58-6:1) som förvaras på Lantmäteriverkets forskningsarkiv, men som även finns tillgänglig digitalt. Av denna karta med tillhörande textbeskrivning kan utläsas hur området brukats under historisk tid, d v s inte bara just år 1720, utan sannolikt sedan bebyggelse vid Frölunda anlades, vilket kan ha varit under medeltid, eftersom det saknas uppgifter om förhistoriska

lämningar i anslutning till Frölunda by.

Området har under historisk tid utgjort utmark till Frölunda by (fem gårdar i början av 1700-talet) och den s.k. skogen bestod av tall och gran som användes till stängsel och vedbrand. Mulbetet däremot ansågs som ringa, liksom fisket.

1.4.2 Biologiska bevarandevärden

Största delen (65 %) av markområdet utgörs av produktiv skogsmark. *Gran* och *tall* är dominerande till ca 84 %. Här och var finns inslag av lövbestånd som *björk* och *klibbal*. Andra lövträd som förekommer i området är *ek*, *ask*, *lind*, *alm*, *sälg* och *rönn*. Det finns även två områden med *alsumpskog* som är en viktig biotop för hackspettar. Den äldsta *granskogen*, ca 70-80 år, inom området finns längst uppe i nordvästra delen av reservatet. Gamla *tallar*, ca 100 – 135 år, finns närmast stranden i den östra delen av området. En liten grupp *lärkträd* finns i anslutning till det äldre granbeståndet. Buskskiktet består till övervägande del av *nypon*, *en* och *hagtorn*.

De mossor som dominerar är *väggmossa*, *våningsmossa*, *kammossa*, *praktstjärnmossa*. I fältskiktet förekommer *hundstarr*, *bergrör*, *lundelm*, *kruståtel*, *rödven*, *ängsfryle*, *harsyra*, *harkål*, *smultron*, *rölrika*, *skogsviol*, *liten blåklocka*, *lungört*, *gökärt*, *blodrot*, *ärenpris*, *blåbär* och *lingon*.

Några av häckfåglarna i området är *bofink*, *lövsångare*, *tofsmes*, *svartmes*, *entita*, *dubbeltrast*, *taltrast*, *morkulla*, *mindre hackspett* och *större hackspett*. Regelbundet ses i reservatsområdet *salskrake*, *storskrake*, *vigg*, *knipa*, *havsörn*, *skräntärna*, *gråhäger*, *spillkråka* m.fl.

Inom Frölunda finns en hel del svampar, varav flera är ätliga, t.ex. *trattkantarell*, *frostvaxskivling* och *blodriskä*. Andra förekommande svampar är *fjälltaggsvamp* och *svavelriskä*.

Vattenområdena utmed stranden har en god vattenkvalitet med bra siktdjup. *Abborre* och *gädda* uppehåller sig utmed stranden, gärna i anslutning till vassruggarna. Däggdjursfaunan är inte undersökt i vilket även gäller för kräl- och groddjur.

1.4.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Berggrunden utgörs av gnejs med stor andel hällmarker. Jordarten består huvudsakligen av svallad sandig-moig morän, med inslag av glacial lera.

1.4.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Frölunda har ett stort värde för friluftslivet då det ligger relativt tätortsnära och kan även nås via Upplands-Broleden som går via de båda tätorterna Kungsängen och Bro. Från Kungsängen är det 8,1 km att fotvandera och från Bro 11,2 km. Bil/cykelväg på ca 6 km går från Kungsängen till Frölundas parkeringsplats. Personer som har fordon med parkeringstillstånd för rörelsehindrade kan köra fram till den östra badplatsen där det finns en separat parkeringsplats. Friluftslivet samt även skolornas och föreningslivets satsningar på verksamheter i naturen bidrar till en god folkhälsa. Människans behov av natur- och kulturupplevelser, avkoppling och att känna närhet till naturen är en del av den sociala dimensionen som har stor betydelse för allmänheten.

1.5 Slitage och störningskänslighet

Området är tämligen välbesökt, detta gäller framförallt stigar, grillplatser, grillhus, vindskydd och badplatser utmed Mälaren. Befintliga vägar och en stig som går över marker i norra delen av området används som ridstigar av Lennartsnäshalvöns Ridstigsförening. Marken där ridning sker är inte speciellt känslig för slitage. Det finns inga direkta naturvärden som störs av allmänheten. Både ryttare och vandrare behöver dock visa hänsyn till varandra där ridstig och vandringsled går på samma sträcka.

1.6 Jakt och fiske

Vattenområdena används för allemansrättsligt fritidsfiske samt yrkesfiske enligt arrende. Kommunen upplåter jaktarrende till Upplands-Bro Jaktvårdskrets. All jakt- och viltvårdsverksamhet skall ske med hänsyn till att området är ett friluftsområde.

1.7 Byggnader och anläggningar för friluftsliv

Två parkeringsplatser och två badplatser finns i området. Personer med rörelsehinder kan köra bilen ner till Mälarens strand till en separat parkeringsplats vid den östra badplatsen. Inom området finns ett vindskydd med eldstad som uppfördes under 1980-talet. Vindskyddet renoverades 2007 och under samma år uppfördes ett nytt grillhus i lärk anpassat för rörelsehindrade och en ny sittbänk i lärk som också är anpassad för rörelsehindrade. En grillplats som också renoverades under 2007 finns i närheten av den östra badplatsen. Sopställ finns vid badplatserna. Ett TC anpassat för rörelsehindrade finns under sommartid i närheten av grillhuset och den separata parkeringsplatsen.

Upplands-Bro kommun är väghållare av Frölundavägen, varför underhåll och plogning under vintern sköts genom kommunens entreprenörer.

Det finns flera stigar som går genom reservatet, bland annat löper Upplands-Broleden genom området. Genom att komplettera leden med ytterligare en strövstig på 2,5 km, kan besökaren se mer av området och på så sätt få ett högre upplevelsevärde samt att den fysiska aktiviteten främjas.

1.8 Källförteckning

1. Ingemar, Tord. 1966. Naturvårdsinventering av Upplands-Bro kommun.
2. Balfors et al. 1989. Översiktlig naturinventering av Upplands-Bro kommun.
3. Region- och trafikplanekontoret. Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar. 10:2004.
4. Regeringens skrivelse 2001/02:173. En samlad naturvårdspolitik.
5. Skogssällskapet. Skogsbruksplan 1998 för Upplands-Bro kommun.
6. Skogssällskapet Skogsbruksplan 2010 – 2018 för Upplands-Bro kommun
7. Skogssällskapet. Synpunkter och ekonomisk värdering av Frölunda.
8. Länsstyrelsens yttrande 2006-03-31.

9. Länsstyrelsens yttrande 2010-03-03

1.9 Lantmäterikartor

Häradsekonomisk karta från 1859.

2 Plandel

2.1 Skötselområden med bevarandemål och skötselåtgärder

Området är indelat i sex skötselområden, se skötselplanekarta, bilaga 1.

1. Naturvårdsinriktat skogsbruk
2. Rekreativsinriktat skogsbruk
3. Lövskog
4. Bergsbranter utmed Mälaren
5. Bladvassområden
6. Vattenområden

Indelningen i skötselområden utgår från att områden med liknande markanvändning samlas till ett skötselområde.

För varje skötselområde har bevarandemål preciseras för att kunna planera för, följa upp och utvärdera om *gynnsamt tillstånd* har uppnåtts inom området. Gynnsamt tillstånd föreligger när uppsatta bevarandemål nåtts. Bevarandemålen är formulerade på så sätt att de skall vara uppföljningsbara.

2.2 Skötselområde 1: Naturvårdsinriktat skogsbruk

Beskrivning: Inom skötselområdet finns två områden med alsumpskog med visst inslag av gran, där det norra områdets träd beräknas ha en ålder av 75 år. Dessa alträd står på socklar. Det södra områdets träd beräknas vara 45 år och där finns ett mindre inslag av tall förutom gran. Den övriga skogen är olikåldrig, från 35 år till 150 år och domineras överlag av tall. Marken är frisk till torr moränmark utanför alsumpskogen. Det går en ridstig genom skogen och på vägen i skötselområdet.

Areal: 46 hektar varav ca 7,9 ha hållmarker och 1,0 ha alsumpskog

Bevarandevärden: Värdefull miljö för friluftsliv, djur och växter.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen barrskog är ca 37 hektar,
- andel barr- resp. lövträd skall inom en 15 års period vara 80 % barr- resp. 20 % lövträd,

- åldersspridningen hos träden är ojämnt fördelad,
- arealen alsumpskog 1,0 ha
- andelen död ved skall 2015 uppgå till 5 skogskubikmeter per hektar.

Skötselåtgärder:

- Skogen skall skötas på ett naturvårdsinriktat sätt. Rönjningar/avverkningar skall ske på så sätt att en blandning av barr- och lövträd erhålles enligt ovan. Vissa träd, såväl löv- som barrträd, skall ges förutsättningar att tillväxa och bli grova (s.k. evighetsträd).
- Brukade ytor får ej vara kala. Skärm och/eller grupper av äldre träd lämnas generellt.
- Bestånden tillåts bli olikåldriga genom selektiva avverkningar, t.ex. luckhuggning.
- Naturlig föryngring eftersträvas.
- Mängden död ved kan påverkas och ökas i den brukade skogen genom t.ex. ringbarkning. Ek ska frihuggas så att trädet kan växa till och åldras. Träd som blåser eller faller omkull skall få ligga orörda och förmultna. Om träd faller över vägar och stigar kan trädet kapas upp så att framkomligheten inte försämras.
- Skogsåtgärder skall ske på torr eller tjälad mark för att undvika körsador.
- Två områden (0,6 + 0,4 ha) med alsumpskog ska skötas så att inväxande gran förhindras att ta över. I alsumpskogen tillförs skogen ett kontinuerligt tillskott av döende träd och död ved.

2.3 Skötselområde 2: Rekreativsinriktat skogsbruk

Beskrivning: Strandområdet mellan reservatets östra gräns och badplatsen samt mellan den västra badplatsen och norrut mot en udde utgörs av gammal tallskog på torr moränmark. Tallarna beräknas vara mellan 100 – 135 år gamla. Det förekommer ett mindre gran- och lövinslag i detta strandområde. Skogen mellan udden och reservatets norra gräns är en blandskog på frisk moränmark. Träden beräknas vara mellan 50 – 75 år gamla.

Areal: 26 hektar varav ca 2,1 ha hållmarker

Bevarandevärden: Värdefull miljö för friluftsliv, djur och växter.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen blandskog är ca 24 hektar.

Skötselåtgärder:

- Om träd faller över stigar ska trädet kapas upp och läggas på lämplig plats inom skötselområdet så att framkomligheten inte försämras.
- Ädellövträd ska vid behov friställas. Nedtagna skuggande träd läggs på lämplig plats inom skötselområdet.
- Mängden död ved kan påverkas och ökas i den brukade skogen genom t.ex. ringbarkning. Träd som blåser eller faller omkull skall få ligga orörda och förmultna under förutsättningar att framkomligheten inte försämras.
- Skogen skall generellt få åldras Viss siktröjning i skogen närmast stranden kan göras vid utvalda platser. Gran längs stränder kan i viss utsträckning avverkas.
- Skogsåtgärder skall ske på torr eller tjälad mark för att undvika körsador.

2.4 Skötselområde 3: Björkskog

Beskrivning: Området domineras av björkträd som beräknas vara ca 50 år gamla som står på frisk moränmark.

Areal: 1 hektar

Bevarandevärden: Värdefull björkskog för fåglar och växter.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen björkskog inom området är 1 hektar,
- björk skall ha goda förutsättningar att åldras till grova träd,
- åldersspridningen hos björk är jämnt fördelad.

Skötselåtgärder:

1. Røjningar/gallringar i träd och buskskiktet så att björkskogen inte växer igen med gran/tall.
2. Träd som blåser eller faller omkull ska få ligga orörda och förmultna.

2.5 Skötselområde 4: Bergbranter utmed Mälaren

Beskrivning: Solexponerade berghällar med lavar, ljung och martallar.

Areal: 0,5 hektar

Bevarandevärden: Värdefull miljö för värmeälskande kärlväxter, ormbunkar, mossor, lavar och insekter.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen solexponerad bergsbrant är 0,5 hektar,
- Unga barrträd som expanderar ut på berget hålls efter.

Skötselåtgärder:

1. Unga barrträd som vandrar in på den övre delen av bergsbranterna röjs successivt i syfte att få fram solexponerade bergsytor. Gran som får fotfäste utmed stranden tas bort.

2.6 Skötselområde 5: Bladvassområden

Beskrivning: Sammanhängande områden med bladvass och bredkaveldun.

Areal: 1,0 hektar

Bevarandevärden: Viktigt område för rastande vassfåglar och fisk.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen bladvass inom området är 1,0 hektar

Skötselåtgärder:

1. Inga åtgärder.

2.7 Skötselområde 6: Öppna vattenområden

Areal: Cirka 132 hektar

Bevarandevärden: Vattenområde för vattenväxter, fisk och födosökande sjöfåglar.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Området skall förbli måttligt störd av båttrafik så att inte förhållandena för undervattensvegetationen försämras.

Skötselåtgärder:

1. Inga skötselåtgärder för närvarande.

2.8 Friluftsliv

Bevarandevärden: Genom informationsåtgärder ska området göras mer lättillgängligt, utan att påverkan blir negativ på växt- och djurliv. I reservatet måste hund vara kopplad mellan den 1 mars och den 20 augusti med tanke på djurliv och besökare. Under vintertid tillåts okopplade hundar under förutsättning att hundförare/ägare har absolut lydnad över sina hundar. Om konflikter skulle orsakas av okontrollerade lösspringande hundar ska kommunen kunna införa kopplingstvång året runt i reservatsföreskrifterna. Leder och stigar ska främja naturupplevelser och bidra till folkhälsomålsområdet fysisk aktivitet. De naturliga förutsättningarna för friluftsliv skall vara styrande för områdets nyttjande. Området skall kunna användas som studieobjekt för grundskola, studiecirkel etc.

Bevarandemål:

- Fyra naturreservatstavlor med beskrivning av området finns utplacerade.
- Vägskylt från allmän väg skall finnas vid korsningen 3901 och 3903.
- Ca 2,5 km vandringsled (Upplands-Broleden) löper genom området. Vandringsleden skall vara väl uppmärkt och fri från hinder.
- Ca 2,5 km strövstig som går i en slinga genom området. Stigen ska vara väl uppmärkt och fri från hinder.
- Två välskötta badplatser.
- Två välskötta parkeringsplatser varav en separat för rörelsehindrade.
- Ett välskött grillhus anpassat för rörelsehindrade, ett välskött vindsydd med eldstad samt två välskötta grillplatser med bänkar.
- Vid grillplatserna finns ved.
- Vid badplatserna finns två välskötta sopstall.
- De anvisade ridstigarna ska vara väl uppmärkta och fria från hinder.

Skötselåtgärder:

1. Naturreservatsskyltar tas fram. På skyltarna anges områdets bevarandevärden, varför det är skyddat och vilka föreskrifter som gäller, vem som är ansvarig för förvaltningen samt en karta med områdets gränser samt stigar och leder inom området. Skyltarna sätts upp på fyra platser inom reservatet.
2. Anvisade ridstigar sköts av Lennartsnäshalvöns Ridstigsförening genom separat skötselprogram.
3. Uppmärkning av strövstig på 2,5 km som går på befintlig vandringsled och ridstig.
4. Vid korsningen 3901 och 3903 skyltas med svart-vit skylt med texten naturreservat.
5. Upplands-Broleden går genom naturreservatet. Ledens underhåll sköts via separat skötselprogram.
6. Grillhus, vindskydd och grillplatser underhålls.
7. Vedförråd placeras ut vid grillplatserna.
8. Befintliga parkeringsplatser underhålls.
9. Befintliga badplatser sköts och kontrolleras.
10. Sopställ ska finnas vid parkerings- och badplatser.

2.9 Miljöanpassning av förvaltningen av naturreservatet

Miljöanpassning av förvaltningen av området kan t.ex. ske genom följande åtgärder:

- Använd tryckimpregnerat virke i så liten utsträckning som möjligt inom reservatet. Använd istället senvuxen furu, senvuxen lärk eller ek,
- Använd alkylatbensin till motorsågar.

2.10 Jakt, fiske och viltvård

Jakt skall bedrivas enligt gällande jaktlagstiftning. Allmänheten har rätt att fiska från land med met- och spinnspö. Fågelholkar bör sättas upp i området.

2.11 Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren svarar för dokumentation av vilka skötselåtgärder som genomförts och när de genomförts under året.

2.12 Uppföljning av bevarandemål

Området har inventerats under 2008 på uppdrag av Skogssällskapet i samband med arbetet med den nya skogsbruksplanen för 2009 - 2018. Alsumpskogens mossflora bör inventeras.

Upplands-Bro kommun svarar för årlig uppföljning av bevarandemål för:

- Samtliga anordningar för friluftsliv.

Upplands-Bro kommun svarar för uppföljning vart sjätte år av bevarandemål för:

- Naturvårds- och rekreationsinriktat skogsbruk

Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen.

2.13 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Här nedan redovisas beräknade kostnader för olika skötselåtgärder och invigning.

Skötselåtgärd	När	Var	Finansiering	Kostnad
Naturvårdsinriktat skogsbruk.	Enligt skogsbruksplan	Skötselområde 1	Upplands-Bro kommun	Ingår i ordinarie skogsskötsel.
Rekreationsinriktat skogsbruk	Enligt skogsbruksplan och vid behov	Skötselområde 2	Upplands-Bro kommun	Ingår i ordinarie skogsskötsel
Iordningställande av strövstig på 2,5 km,	2010	Berörda skötselområden	Upplands-Bro kommun	1 000 för material
Vägskylt från allmän väg	2010	Väggkorsning 3901 och 3903	Upplands-Bro kommun	6 000 kr för två kompletta skyltar.
Naturrestatsskyltar A2, fyra stycken	2010	Vid parkeringsplatser och där Upplands-Broleden går nordväst in i reservatet	Upplands-Bro kommun	15 000 kr totalproduktion inklusive tryck.
Skyltställ i lärk till naturrestatsskyltar, fyra stycken	2010	Se ovan	Upplands-Bro kommun	6 000 kr
Vedförråd, två stycken	2010	Vid den västra badplatsen och grillplatsen mellan de norra uddarna	Upplands-Bro kommun	3 000 kr
Ny eldstad	2010	Vid den västra badplatsen	Upplands-Bro kommun	6 000 kr
Bänkar, tre stycken	2010	Vid grillplats mellan de norra uddarna	Upplands-Bro kommun	4 000 kr
Sopställ, ett	2010	Den stora parkeringsplatsen	Upplands-Bro kommun	1 500 kr
Ny dragning av ridväg för Lennartsnäs säters rytters som idag använder delar av tillfartsväg och del av Upplands-Broleden.	2010	Vid västra reservatsgränsen	Upplands-Bro kommun	30 000 kr

Invigning med guide vandringer på Upplands-Broleden till Frölunda. Tipspromenad för barn och vuxna inom reservatet. Vattenundersökningar för barn. Inbjudan till rörelsehindrade för att visa gjorda anpassningar i reservatet.	Augusti 2010	Större delen av reservatet	Upplands-Bro kommun	7 000 kr
Uppföljning av bevarandemål	Årligen	På aktuella platser inom reservatet	Upplands-Bro kommun	Bekostas av kommunens skötselmedel.
Diverse skötselåtgärder årligen, t.ex. röjning av sly, tillsyn etc.	Årligen	Hela reservatet	Upplands-Bro kommun	Bekostas av kommunens skötselmedel.

Kostnad för iordningställande av reservatet: 79 500 kronor och antalet dagsverken beräknas bli femton stycken, därefter fyra dagsverken årligen.

2.14 Naturvårdsförvaltning

Förvaltare för naturreservatet är Samhällsbyggnadsnämnden, Upplands-Bro kommun. Förvaltaren är huvudman för skötseln och den som har ansvar för att genomföra skötselåtgärder enligt fastställd skötselplan.

2.15 Tillsyn

Tillsynsmyndighet för reservatet är Bygg- och miljönämnden, Upplands-Bro kommun.

2.16 Begrepp och förkortningar

Nedan följer definitioner av vissa begrepp som används i samband med områdesskydd och skötsel av skyddade områden enligt miljöbalken och förordningen om områdesskydd (FOM).

Bevarandemål – anger den kvalitet och kvantitet som ett bevarandevärde ska ha för att gynnsamt tillstånd ska anses föreligga. Bevarandemålen ska vara relevanta, realistiska, preciserade i tid och rum samt mätbara.

Förvaltare – den som har huvudansvaret för upphandling och genomförande av de skötselåtgärder som framgår av skötselplanen. Syftet med att ha en förvaltare är att sakägare och allmänhet ska veta vem som är ansvarig för de aktuella åtgärderna.

Gynnsamt tillstånd - Gynnsamt tillstånd föreligger i ett område när de uppsatta bevarandemålen nåts. Begreppet används på objektnivå, medan begreppet ”Gynnsam bevarandestatus” är tillämpligt på biogeografisk nivå.

Marks lag – ett område mark med över tiden likartad markanvändning. I detta sammanhang skiljer vi på markslagen jordbruksmark (fördelat på åker, äng, naturbetesmark och kultiverad betesmark), skogsmark (fördelat på skog med begränsad skötsel, fri utveckling eller plockhuggning), våtmark (som inte är jordbruksmark eller skog), vatten (marina och limniska) och fjäll.

Naturreservat – ett mark- eller vattenområde som skyddats enligt 7 kap 4 § Miljöbalken i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet eller skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer

Skötselområde – en eller flera geografiskt avgränsade ytor som tillsammans i en skötselplan ska ha likartad skötsel. En underindelning av skötselområden kan göras.

Skötselplan – långsiktig plan för skötsel av ett skyddat område, där planen innehåller preciserade bevarandevärden, bevarandemål, skötselåtgärder samt rutiner för dokumentation och uppföljning.

Uppföljning - ger svar på frågan om uppställda bevarandemål har uppnåtts för berört naturreservat. Uppföljning av naturreservat förutsätter att preciserade bevarandemål har lagts fast för de bevarandevärden som ska bevaras i det skyddade området.

Samrådsredogörelse 2010 för bildande av naturreservat Frölunda på del av fastigheten Frölunda 6:5

Samrådsperioden varade mellan 2010-02-24 och 2010-03-10. Ett tidigare förslag till föreskrifter och skötselplan har remitterats under 2006 som har beaktats.

Vid samrådstidens slut hade följande skrivelser inkommit:

Inkomna skrivelser	Datum	Synpunkter	Synpunkter tillgodosedda
1. Riksantikvarieämbetet	2010-03-02	Inga	-
2. Länsstyrelsen	2010-03-03	Ja	Ja
3. Friluftsrådet	2010-03-03	Ja	Ja
4. Sjöfartsverket	2010-03-04	Ja	-
5. Luftfartsverket	2010-03-09	Ja	-
6. Leif Tenfält	2010-02-09	Inga	-
7. Lennartsnäs säteri och Förvaltnings AB Lennartsnäs	2010-03-09	Ja	Delvis
8. Lantmäteriet	2010-03-10	Ja	Ja
9. Frölunda-Aspvik säteri	2010-03-10	Ja	Delvis
10. Fiskeriverket	2010-03-10	Ja	-

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen anser att ett större vattenområde bör ingå i reservatet, förslagsvis fram till Broknapparnas naturreservat. I beslutsavsnittet ger Länsstyrelsen förslag till relevanta förändringar angående ändringar av beslutet samt annan formulering gällande förvaltning i naturvårdshänseende.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen avser att utöka vattenområde i reservatet enligt Länsstyrelsens förslag. Förslagen till förändringar i föreskrifterna kommer att genomföras. Korta relevanta beskrivningar för skötselområdena kommer att läggas till.

Friluftsförbundet, lokalavdelningen Kungsängen – Bro

Friluftsförbundet skriver att det är glädjande att arbetet med reservatet återupptagits och har inga anmärkningar mot skötselöverskrifterna. Däremot anser de att det är olämpligt att den föreslagna strövstigen på 3 km ska sammanfalla med en ridstig för att ingen besökare ska behöva avstå från en upplevelserik promenad på grund av allergi eller rädsla.

Förvaltningens kommentarer

Förvaltningen väljer att dra om strövstigen så att den inte ska gå på samma led som ridstigen. Nytt förslag är att den kommer gå närmare vattnet och endast korsa ridstigarna när slingan vänder tillbaka mot parkeringen igen där den ska börja.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket har inget att erinra mot bildningen av reservatet så länge det inte påverkar sjöfartens tillgänglighet till farleden 921B.

Förvaltningens kommentarer

Reservatsbildningen påverkar inte farleden 921B.

Luftfartsverket

Luftfartsverket har i princip inget att erinra mot bildandet av naturreservatet under förutsättning att detta inte efterföljs av krav på inrättande av tyst område och skriver att området överflygs idag av plan som ska landa på Arlandas bana 01L.

Förvaltningens kommentarer

Synpunkten föranleder ingen ändring.

Lennartsnäs säteri och Förvaltnings AB Lennartsnäs

Lennartsnäs säteri har i egen regi utvecklat ett stort ridvägsnät parallellt med ridstigsföreningen. Tre av dessa vägar mynnar i anslutning till reservatet. De önskar att Lennartsnäshalvöns ryttare får fortsatt tillgång till dessa. De ställer sig frågande till att reglerna för hur reservatet ska användas av allmänheten behöver vara strängare än allemansrätten.

Förvaltningens kommentarer:

Enligt karta från Lennartsnäs säteri utnyttjas tillfartsvägen från parkeringen ner till den östra grillplatsen för ridning då en ridväg ansluter vid badplatsen. Tillfartsvägen används av gående och cyklister som vill komma ner till den badplatsen.

Förvaltningen finner att det kan uppstå konflikter mellan ryttare och fordon, fotgängare samt cyklister på tillfartsvägen. Den del av Upplands-Broleden inom reservatet som ryttarna använder är delvis av karaktären mjuk skogsstig som ska undvikas enligt allemansrätten. Därför föreslår förvaltningen en ny

sträckning av ridvägen vid reservatets gräns för att inte ridning ska ske utanför de anvisade ridstigarna som idag går över marker som inte är speciellt känsliga för slitage. Kommunen åtar sig att utföra den nya ridvägen.

Allemansrätten tillåter ridning i stort sett överallt utom över områden som lätt kan skadas såsom åkrar, planteringar och vallar samt annan ömtålig mark t ex mjuka skogsstigar. Anledningen till att reservatsregler för ridning är strängare än allemansrätten beror på att man vill undvika eller reglera markslitaget i ett naturreservat.

Lantmäteriet

Lantmäterimyndigheten påpekar att det är viktigt att i skötselplanen klarlägga vem som äger och sköter vägen fram till det blivande reservatet.

Förvaltningens kommentarer:

Synpunkten beaktas.

Frölunda-Aspvik säteri

Säteriets skrivelse är liksom yttrandet 2006 omfattande och huvuddragen tas upp nedan. Om kommunen ska inrätta ett naturreservat är det bra att de tar egen mark i anspråk men det skulle vara mer intressant att göra Lillsjön-Örnässjön till ett naturreservat eftersom det är mer tillgängligt och mer välbesökt än Frölunda. Förslaget till föreskrifter tar upp förbud att året runt medföra okopplad hund (normalt kopplingstvång mellan 1 mars till den 20 augusti) och att inte ridning får ske utanför markerade ridstigar. Regelverket försämrar alltså människors möjligheter till rekreation och friluftsliv. Säteriet framhåller också att Frölundavägen är direkt gång- och cykelfientlig. Denna brist borde ge särskild prioritet. Det är också viktigt att inte bara istandsättandet av reservatet finansieras utan att det även finns medel för fortsatt årlig skötsel. Ett problem inom området är nedskräpning och ett förväntat besöksstryck på området kan öka nedskräpningen och då önskas mer hjälp av kommunen eftersom säteriet och dess grannar har hjälpt kommunen genom att "jaga" iväg nedskräpare.

Förvaltningens kommentarer:

Synpunkten om kopplingstvånget har beaktats. Där ridning kan orsaka markskador t ex på mjuka skogsstigar ska sådan undvikas enligt allemansrätten. De anvisade och markerade ridstigarna går på väg och över marker som inte är speciellt känslig för slitaget. Med anvisade ridstigar kanaliseras också ridningen från övriga besökare för att undvika konflikter. Förvaltningen delar synpunkten att trafiksäkerheten kan förbättras. Kontinuerlig skötsel och god tillsyn ingår i skötselplanen.

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Maria Elfström
Miljöingenjör

Sändlista

För yttrande

Bro sportfiskeklubb
Fiskeriverket
Friluftsförbundet
Frölunda gård (Frölunda-Aspvik säteri)
Kungsängens fiskeklubb
Lantmäterimyndigheten
Lennartsnäs gård (Lennartsnäs säteri och Förvaltnings AB Lennartsnäs)
Luftfartsverket
Länsstyrelsen i Stockholms län
Naturvårdsverket
Naturskyddsföreningen i Stockholms län
Naturskyddsföreningen i Upplands-Bro
Riksantikvarieämbetet
Sjöfartsverket
Skogssällskapet Förvaltning AB
Skogsstyrelsen Mälardalen
Stockholms Ornitologiska Förening
Tibble sjöscoutkår
Upplands-Bro Kulturhistoriska forskningsinstitut

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas **inom tre veckor**.

Skrivelsen med Ert överklagande ska ställas till Länsstyrelsen i Stockholms län men skickas till Samhällsbyggnadsnämnden i Upplands-Bro kommun på nedanstående adress:

**Upplands-Bro kommun
Samhällsbyggnadsnämnden
196 81 KUNGSÄNGEN**

Det går också att överklaga via e-post till samhallsbyggnadsnamnden@upplands-bro.se. Överklagan måste dock skickas som underskriven originalhandling per post till ovanstående adress eller lämnas till kommunens reception, Furuhällsplan 1. Handlingarna kommer att skickas vidare till länsstyrelsen, om Samhällsbyggnadsnämnden inte själv ändrar beslutet på det sätt som Ni har begärt.

I skrivelsen är det viktigt att ange vilket beslut Ni överklagar genom att uppge beslutsdatum och ärendets diarienummer (dnr). Ange också varför Ni anser att beslutet är oriktigt och vilken ändring Ni vill ha. Bifoga de handlingar som Ni anser ger stöd för Er uppfattning.

Underteckna överklagandet med namn samt uppge Er postadress och telefonnummer.

Om något är oklart, tala med Tekniska avdelningen på tel 08-581 690 00.